

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De trinitate

Augustinus, Aurelius

[Freiburg im Breisgau], 1494

[Liber VII]

[urn:nbn:de:bsz:31-313432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313432)

Liber

- Incipiunt capitula libri septimi.
I. Utrum quicquid de deo non relatiue:
sed ad seipm recte dicitur: cuiuslibet p
sone in trinitate cōueniat.
ii. Ea q̄ patris et filij essentiā significant nō
esse relatiua: q̄ q̄cquid ad se: nō ad
aliqd̄ dicunt simul ambo sunt.
iii. De sapia a deo genita vel creata.
iiii. Quid vel a grecis vel latinis necesse fu
erit dici de ineffabili trinitate.
v. De substantia et essentia.
vi. De tribus psonis vnius essentie.
Aurelij Augustini liber septimus incipit.
Utrū q̄cquid de deo nō relatiue: s̄ ad seipm
recte dicitur: cuiuslibet psona in trinitate pueniat.

Capitulum I.

Am nūc queramus diligētius
q̄tum dat deus qd̄ paulo ante
distulim⁹. Utrū et singla queq̄
in trinitate psona possit et pse
ipam nō cū ceteris duab⁹ dici
deus: aut magnus: aut sapiēs:
aut verus: aut omnipotēs: aut iustus: et si qd̄
aliud dici de deo pōt non relatiue: s̄ ad seipm
An x̄o nō dicant ista: nisi cū trinitas intelligit̄
i. **Lox.** i. hoc em̄ qd̄em facit: q̄ scriptū est: x̄pm dei vir
tutē et dei sapiam: vtrū ita sit p̄ sapie atq̄ vir
tutis sue: vt hac sapia sapiēs sit quā genuit: et
hac virtute potens quā genuit: et q̄ sp̄ potens
et sapiēs: sp̄ genuit virtutē et sapiam. Dixeram⁹
em̄ si ita est: cur nō et magnitudinis sue pater
sit q̄ magn⁹ est: et bonitatis q̄ bon⁹ est: et iusticie
q̄ iustus: et alia si q̄ sunt. Aut si hec oīa plurib⁹
vocalibus in eadē sapia et virtute intelliguntur
vt eadē sit magnitudo q̄ virtus: ea bonitas q̄
sapia: et ea rursus sapia q̄ virtus: sicut iam tracta
uimus: meminerim⁹ cū aliqd̄ horū noīo sic ac
cipiendū esse: ac si oīa cōmemorē. Querit̄ q̄
aut p̄ etiam singulus sit sapiēs: atq̄ ipa sibi ipse
sapia: an ita sit sapiēs quō dicēs. Verbo ei qd̄
genuit dicēs ē: nō x̄bo qd̄ p̄fert et sonat et tran
sit: s̄ x̄bo qd̄ erat apud deū: et deus erat verbū
et oīa p̄ ipm facta sunt: x̄bo eq̄li sibi q̄ sp̄ atq̄ in
cōmutabiliter dicit seipm. Nō est em̄ ipse x̄bū
sicut nec filius nec imago. Dicēs aut̄ except̄
illis tp̄alib⁹ vocalibus x̄bi dei: q̄ increatura fuit
nā sonat et trāseūt. Dicēs q̄ illō coeterno x̄bo
nō singulus intelligit̄: s̄ cū ipō x̄bo sine q̄ non
est vtiq̄ dicēs. Ita ne et sapiens sicut dicēs: vt
ita sit sapia sic verbū: et h̄ sit x̄bū esse qd̄ est esse
sapiam: h̄ etiam esse virtutem: vt virtus et sapia et
x̄bū idem sit: et relatiue dicat: sicut fili⁹ et ima
go atq̄ ille nō singulus potēs vel sapiēs: s̄ cuz
ipa virtute et sapia quā genuit: sicut nō singul⁹

dicens: sed eo verbo et cum eo verbo quod ge
nuit: atq̄ in magnus ea et cum ea magnitudi
ne quam genuit. Et sic non alio magnus: alio
deus: sed eo magnus quo deus: quia non ali
ud illi est magnum esse: aliud deum esse: con
quens est: vt nec deus singulus: s̄ ea et cuz ea
deitate quam genuit: vt sic sit fili⁹ deitas p̄fis
sicut sapientia et virtus patris: et sicut ē ver
bum et imago patris. Et quia non aliud illi est
esse: aliud deum esse: ita sit etiam essentia pa
tris filius: sicut est verbum et imago eius. Ac
per hoc etiam excepto eo quod pater est: non
sit aliquid pater: nisi quia est ei filius: vt nō tā
tum id quod dicitur pater: qd̄ manifestum est
eum non ad seipm: sed ad filiū relatiue dici: et
ideo patrem q̄ est ei filius: sed omnino vt sit
qd̄ ad seipm est: ideo sit q̄ genuit essentiā suā
Sicut em̄ magnus est: non nisi ea quam ge
nuit magnitudine: ita et est non nisi ea quam ge
nuit essentia: quia non est aliud illi esse: ali
ud magnum esse. Ita ne igitur pater est essen
tie sue: sicut pater est magnitudinis sue. Si
cur pater virtutis ac sapientie sue: eadē quip
pe eius magnitudo que virtus et eadē essentia
q̄ magnitudo. Hec disputatio nata ē ex eo qd̄
scriptum est christum esse dei virtutem et dei
sapientiam. Quapropter in eas angustias
sermo coartatur: cum ineffabili a fari cupi
mus: vt aut dicamus christum nō esse dei vir
tutem et dei sapientiam: atq̄ ita impudēt
et impie resistamus apostolo: aut christū qui
dem dei virtutem et dei sapientiam esse fate
amur: sed eius patrē nō eē patrē virtutis et
sapientie sue: quod non minus impium est
Sic em̄ nec christi erit pater: quia x̄ps dei vir
tus et dei sapientia est: aut non esse patrē vir
tute sua potētē: neq̄ sapientia sua sapien
tem: qd̄ q̄s audeat dicere: aut aliud in patre
intelligi esse: aliud sapientem eē: vt non hoc
ipso sit quo sapiens est: quod de anima intel
ligi solet: que alias inspiēs: alias sapiens ē:
velut natura mutabilis: et nō summe perfe
cteq̄ simplex: aut patrē nō esse aliquid ad se
ipsum: et nō solum quod pater est: sed omni
no qd̄ ē: ad filiū relatiue dici. Quōd q̄ eius de
centie filius cui⁹ pater: qm̄ quidem ad seipm
sum nec essentia est: nec omnino est ad seipm
sed etiam esse ad filium illi est. At em̄ multo
magis vnius eius demq̄ essentie: q̄ vna es
demq̄ eētia pater et filius: qm̄ quidē patri h̄
ad seipm est ipm esse: sed ad filiū quā essenti
am genuit: et qua essentia est quicquid est.
Heuter ergo ad se est: et vterq̄ ad inuicem
relatiue dicitur: an pater solus: non solum

quod pater dicitur: si omnino quicquid dicitur: relative ad filium dicitur: ille autem dicitur ad patrem: et ad se: et si ita est: quid dicitur in filio ad se: an ipsa essentia. Sed patris essentia est filius sicut patris virtus: et sapientia: sicut verbum patris: et imago patris: aut si essentia dicitur ad se filius: pater autem non est essentia: sed genitor essentie: non est autem ad seipsum: sed hac ipsa essentia quam genuit: sicut hac ipsa magnitudine magnus quam genuit: et magnitudo dicitur ad se filius: ergo et virtus et sapientia et verbum et imago. Quid autem absurdum est imaginem ad se dicitur: aut si non id ipsum est imago et verbum quod est virtus et sapientia: si illa relative dicuntur: hec autem ad se non ad aliud incipit non ea sapientia quam genuit: sapiens est pater: quia non potest ipse ad eam relative dici: et illa ad eum relative non dicitur: omnia enim que relative dicuntur ad invicem dicuntur. Restat itaque: ut etiam essentia filius relative dicatur ad patrem. Ex quo conficitur inopinabilissimum sensus: ut ipsa essentia non sit essentia: vel certe cum dicitur essentia: non est essentia sed relative indicat: quod cum dicitur deus non est essentia indicat: sed relative quomodo refertur ad servum. Cum autem homo dicitur vel aliquid tale: quod ad se non ad aliud dicitur: tunc indicatur essentia: homo ergo cum deus dicitur: homo essentia est: deus vero relative dicitur: homo enim ad se dicitur: deus minus ad servum: homo autem verum agimus: si essentia ipsa relative dicitur: essentia ipsa non est essentia. Hinc accedit: quod omnis essentia que relative dicitur: etiam aliquid excepto relativo: sicut homo deus: homo fructus et equus iumentum: et nummus arrahomo et equus et nummus ad se dicitur: et sube sunt vel essentie deus vero et servus et iumentum et arra: ad aliquid relative dicuntur. Sed si non esset homo: id est aliqua subiecta: non esset que relative deus diceretur. Et si non esset equus quedam essentia: non esset quod iumentum relative diceretur. Ita si nummis non esset aliquid substantia: nec arra posset relative dici. Quapropter si et pater non est aliquid ad seipsum: non est omnino qui relative dicatur ad aliquid. Non enim si cur ad aliquid coloratum refertur color eius: nec omnino ad se dicitur color: sed semper alicui colorati est. Illud autem cuius color est etiam si eo coloratum dicitur ad coloratum refertur: tamen id quod corpus dicitur ad se dicitur. Nullo modo ita putandum est patrem non dici aliquid ad seipsum: sed quicquid dicitur ad filium dici. Eundem deum filium et ad seipsum dici et ad patrem. Cum deus magnitudo: magna et verum potens: verumque ad seipsum: et magnitudo atque virtus magni et potentis patris: que pater magnus et potens est. Non ergo ita: sed verumque substantia: et verumque una substantia. Sicut autem absurdum est dicere candidum non esse candorem: sic absurdum

est dicere sapientem non esse sapientiam. Et sic candor ad seipsum candidus dicitur: ita et sapientia ad seipsum dicitur sapiens. Sed candor corporis non est essentia: quoniam ipsum corpus essentia est: et illa est qualitas: verum et ab ea dicitur candidum corpus: cui non hoc est esse quod candidum esse. Aliud enim ibi forma et aliud color: et verumque non in seipso: sed in aliqua mole. Que moles nec forma nec color est: sed formata et colorata. Sapientia vero et sapiens est. Et quoniam quecumque anima participatione sapientie sit sapiens: si rursus desipiat: manet tamen in se sapientia. Nec cum anima fuerit in stulticia commutata illa mutat: non ita est in eo qui ex ea sit sapiens: quemadmodum candor in corpore quod ex illo candidum est. Lum enim corpus in alium colorem fuerit mutatum: non manebit candor ille: sed omnino esse desinet. Quod si et pater qui genuit sapientiam ex ea sit sapiens: neque hoc est illi esse quod sapere: qualitas enim est filius non proles eius: et non ibi erit iam summa simplicitas: Sed absit ut ita sit: quia vere ibi est summe simplex essentia: hoc ergo est ibi esse quod sapere. Quod si hoc est ibi esse quod sapere: non ullam sapientiam quam genuit sapiens est pater: alioquin non ipse illam: sed illa eum genuit. Quid enim aliud dicimus cum dicimus hoc illi esse esse quod sapere: nisi eo est que sapiens est. Quapropter que causa illi est ut sapiens sit: ipsa illi causa est ut sit: proinde si sapientia quam genuit causa illi est ut sapiens sit: etiam ut sit: ipsa illi causa est. Quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neque genitricem neque conditricem patris vel modo quisquam dixerit sapientiam. Quid enim est insanius? Ergo et pater ipsa sapientia est. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris: id est ut quemadmodum lumen de lumine: et verumque unum lumen: sic intelligatur sapientia de sapientia: et verumque una sapientia: ergo et una essentia: quia hoc est ibi esse quod sapere. Quod enim est sapientie sapere: et potentie posse et eternitati eternam esse: iusticie iustam esse: magnitudini magnam esse: hoc est essentie ipsum esse. Et quod in illa simplicitate non est aliud sapere quam esse: eadem ibi sapientia que essentia.

Et que patris et filii essentiam significant non esse relativa: quia quicquid ad se non ad aliquid dicitur simul ambo sunt.

Capitulum II.

Atque igitur et filius simul una essentia: et una magnitudo: et una veritas: et una sapientia. Sed non pater

Liber

et filius simul ambo vniū. x̄bū: q: non s̄l ambo
vniū filiū. Sicut em̄ filiū ad patrē referē: nō ad
seipm̄ dicī: ita et verbū ad eū cui verbū ē re
ferē cū dicī verbū. Et d̄p̄e filiū quo verbū
et eo verbū quo filius. Quā igit̄ pater et filius
simul nō vniū filiū: p̄ns ē: vt pater et filiū
simul nō ambo vniū verbū. Et propterea nō
eo verbū quo sapiētia: q: verbū nō ad se di
citur: s̄ tm̄ relatiue ad eū cui verbū ē: sic filiū
ad patrē. Sapiētia x̄o eo quo essentia. Et
ideo q: vna essentia: vna sapiētia. Quā ve
ro et verbū sapiētia est: s̄ nō eo verbū q̄ sapi
entia. Uterbum em̄ relatiue: sapiētia essenti
aliter intelligit̄: id dicit accipimus cū dicī x̄
bum: ac si dicat̄ nata sapiētia: vt sit et filius et
imago. Et hec duo cū dicunt̄: id ē nata sapiē
tia in vno corū eo q̄ nata est et verbū et ima
go et filiū intelligat̄: et in his om̄ib⁹ noib⁹ nō
ostendat̄ essentia: q: relatiue dicunt̄. At in
altero qd̄ ē sapiētia: qm̄ et ad se dicī: seip̄a em̄
sapiēns ē: etiā essentia demōstrat̄: et hoc ei⁹
esse qd̄ s̄p̄e. Quā pater et filiū simul vna sapiē
tia: quia vna essentia: et sigillatim sapiētia de
sapiētia: sicut essentia de essentia. Quapro
pter nō q: pater nō est filiū: et filiū nō ē pater:
aut ille ingēnit⁹: ille aut̄ gēnit⁹: ideo non
vna cēntia: quia his noib⁹ relatiua eorum
ostendunt̄. Uterq; aut̄ simul vna sapiētia
et vna essentia: vbi h̄ ē esse qd̄ s̄p̄e: nō aut̄ si
mul vterq; verbū aut filius: q: nō h̄ ē esse qd̄
verbū: aut filiū esse: sicut iā satis ostēdimus
istā relatiue dici.

De sapiētia a deo genita vel creata.

Et ergo in scripturis La. III.
c nunq̄ fere de sapiētia quicq; dici
tur: nisi vt ostendat̄ a deo genita vel
creata: genita sc̄p̄ quā facta sunt om̄ia: cre
ata vero vel facta: sicut in hoib⁹: cū ad eaz
quē nō creata et facta: sed genita est cōuertū
tur et illustrant̄. In ipsis em̄ sit aliqd̄ qd̄ voce
tur corū sapiētia: vel illud scripturis p̄nu
ciantibus aut narratib⁹ qd̄ verbū caro factū
est et habitauit in nobis: h̄ mō em̄ x̄p̄us facta
sapiētia est: quia factus est homo. An pro
pterea nō loquit̄ in illis libris sapiētia: vel
de illa dicī aliquid: nisi qd̄ eā de deo natam
ostendat̄: aut factā: q̄uis sit et pater ip̄e sapiē
tia: quia illa nobis sapiētia commēdanda
erat et imitanda: cui⁹ imitatione formamur
Pater em̄ eam dicit vt verbū eius sit: non q̄
modo p̄ferē ex ore verbū sonās: aut aū p̄nu
ciationē cogitat̄. Spacijs em̄ t̄p̄m h̄ cōplect̄:
illud aut̄ et̄nū ē: et illuminādo dicit nob̄ de se
Mat. ii et de p̄fe: qd̄ dicēdū ē hoib⁹. Iōh̄s ait: Nemo

nouit filiū nisi pater: et nemo nouit patrē: nisi
filiū: et cui voluerit filiū reuelare: q: p̄ filiū re
uelat pater: id est p̄ x̄bū suū. Si ei hoc verbū
qd̄ nos p̄ferimus tp̄ale et transitorū: et seipm̄
ostendit: et illud d̄ q̄ loquimur q̄romagis x̄bū dei:
p̄ qd̄ facta sunt oīa: qd̄ ita ostendit p̄fem sicut ē
pater. q: et ip̄m ita est: et h̄ est qd̄ pater sc̄dm
qd̄ sapiā est et essentia: nam sc̄dm qd̄ verbū nō
h̄ ē qd̄ pater. q: verbū nō est pater: et x̄bū re
latiue dicī sicut filius qd̄ vniū nō pater. Et iō
x̄p̄us virtus et sapiā dei: q: de patre virtute et
sapiētia: etiā ip̄e virtus et sapiā est sicut lumē
dei de patre lumine: et fons vite apud deū pa
trem: vniū fontem vite. Quā apud te inq̄r p̄
pheta: est fons vite: et in lumine tuo videbim⁹
lumē: q: sicut pater habet vitā in semetip̄o sic
dedit filio habere vitā in semetip̄o: et erat lu
men v̄x̄ qd̄ illuminat oēm hoīem venientes
in hunc mundū: et lumen h̄ verbū erat apud
deū: sed et deus erat verbū. Deus aut̄ lumē
est: et tenebre in eo non sunt vllē: lumen vero
non co:porale sed spiritale. Hec ita spiritale
vt illuminatione factum sit: quemadmodum
dictū est apostolis. Vos estis lumen mundi:
sed lumen quod illuminat omnem hominem
ea ip̄a et summa sapiētia deus: vnde nūc agi
mus. Sapiētia vero filius de sapiētia p̄fe:
sicut lumen de lumine: et deus de deo: vt et sin
gulus pater lumen: et singulus filius lumen: et
singulus pater deus: et singulus filiū deus: er
go et singulus pater sapiā: et singulus filius sa
piētia. Et sicut vtrūq; simul vniū lumē: et vniū
deus: sic vtrūq; vna sapiā. Sed filius fact⁹ est
nob̄ sapiā a deo: et iusticia et sacrificatio: q: tem
poraliter nos ad illum cōuertimur: id est ex a
liquo tempore vt cum illo maneamus in eter
num. Et ip̄e ex quodam tempore x̄bum caro
factū est: et habitauit in nobis. Propterea igit̄
tur cum p̄nunciatur in scripturis aut narrat̄
aliquid de sapiētia siue dicēte ip̄a: siue cū de
illa dicitur: filius nobis potissimū insinuat̄.
Luius imaginis exemplo et nos non disceda
mus a deo: quia et nos imago dei sumus. Nō
quidem equalis: facta quippe a patre p̄ filium
non nata de patre sicut illa. Et nos quia illu
minamur lumine: illa vero quia lumen illumi
nās: et ideo illa sine exemplo nobis exemplū
est. Hec enim imitatur precedentem aliquē
ad patrem a quo nunq̄ est omnino separabi
lis: quia et idipsum est quod ille de quo est. Nos
autem nitentes imitamur manentem: et se
quimur stantem. Et in ip̄o ambulantes tē
dimus ad ipsum: quia factus est nobis via
temporalis per humilitatem: Que mansio

Joh-1

Ps-35

Joh-5

Joh-6

Joh-1

Mat-5

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

Joh-1

nobis eterna est p diuinitate. Qm̄ q̄ppe spi-
ritibus m̄dis intellectualib⁹ q̄ supbia non
lapi sunt: in forma dei: et deo equalis et deus
p̄bet exemplū: vt se idem exēpluz redeundi
etiā lapso p̄beret hominūq̄ p̄pter imundici-
am pctōz penāq̄ mortalitatis deuz videre
P̄bil: 2 nō poterat: semetipm̄ exinanit: nō mutan-
do diuinitatem suā: s̄ n̄fam mutabilitatē as-
f. Thi: 1 sumendo: et formā serui accipiens: venit ad
Job: 1 nos in hunc mundū: qui in hoc mundo erat
quia mundus p̄ eū factus ē: vt exempluz sur-
sum videntib⁹ deū: exemplū deozum mirā-
tibus hoīem. Exemplū sanis ad p̄manendū
exemplū infirmis ad cōualescendū: exēplū
mōrturis ad nō timendū: exemplū mortuū
ad resurgendū eēt: in oībus ip̄e p̄matum te-
Lot: 1 nens. Quia em̄ hō ad beatitudinē sequi nō
debebat nisi deū: et sentire nō poterat deum
sequendo deū hoīem factū sequere simul:
et quē sentire poterat et quem sequi deberet.
Roma: 5 Amem⁹ q̄ cū et inhereamus illi: caritate dis-
fusa in cordibus n̄ris p̄ sp̄s̄cū q̄ dat⁹ est nobis.
Hō igit̄ mirū si p̄pter exemplū qd̄ nob̄
vt reformaremur ad imaginē dei p̄bet ima-
go equalis p̄ri: cū de sapiētia scriptura loq̄t̄
d̄ filio loquit̄ quē sequimur viuēdo sapiēter
q̄uis et pater sit sapiētia sicut lumē et deus:
Sp̄s̄ q̄ sanctus siue sūma charitas vtrūq̄
cōiungens nosq̄ subiūgens. Qd̄ ideo nō in-
digne dicit̄ quia sc̄ptū est: Deus charitas ē:
i. Job: 4 quō nō est etiā sapiētia: cū sit lumen: qm̄ de⁹
lumen ē siue ergo h̄ modo siue alio modo ef-
sentia sp̄s̄ sancti sigillatim ac p̄prie nominā-
da ē qm̄ de⁹ ē: vtrūq̄ lumē est: Et qm̄ lumē est:
vtrūq̄ sapiētia est. Deū aut̄ esse sp̄s̄cū: scri-
i. Lot: 3 ptura clamat apud aplm̄ qui dicit: Nescitis
quia tēplū dei est: statimq̄ subiicit: Et sp̄s̄
dei habitat in vob̄. De⁹ em̄ habitat in tem-
plo suo. Hō em̄ tanq̄ minister habitat sp̄s̄
dei in templo dei: cū alio loco euidentius di-
i. Lot: 6 cat: Nescitis q̄ corpa v̄sa tēplū in vob̄ est
sp̄s̄ sancti quē habet a deo: et nō estis vestri
em̄pti em̄ estis p̄cio magno: gloriificate et por-
tate deū in corpe vestro. Quid est aut̄ sapiē-
tia nisi lumen spiritale et incōmutabile? Est
em̄ et sol iste lumē corpale ē: et spiritalis crea-
tura lumen: s̄ nō incōmutabile. Lumē q̄ pat̄
lumen fili⁹: lumen sp̄s̄cū. Simul aut̄ non
tria lumina: s̄ vnū lumen. Et ideo sapiētia
pater: sapiētia filius: sapiētia sp̄s̄cū: et si-
mul nō tres sapiētie: s̄ vna sapiētia: et quia
h̄ est ibi esse qd̄ s̄ape: vna essentia pater et fili-
us et sp̄s̄ sanctus. Nec aliud ē ibi esse q̄ deū
esse. Qm̄ q̄ de⁹: pater et fili⁹ et sp̄s̄ sanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis necesse fu-
erit dici de ineffabili trinitate. La. III

Itaq̄ loquēdi causa de ineffabilib⁹

i vt fari aliquo modo possum⁹ qd̄ es-
fari nullo modo possum⁹: dicitur est

a n̄ris grecis vna essentia: tres substātie: a la-
tinis aut̄ vna essentia vel substātia: tres per-
sone: quia sicut iā diximus: nō aliter in p̄mōe
n̄ro: id est latino eētia q̄ suba solet intelli-
gi. Et dū intelligat saltē in enigmate qd̄ dicit̄:
placuit ita dici vt diceret aliqd̄ cū quereret
qd̄ tria sint: que tria esse fides vera p̄nunci-
at: cū et patrē nō dicit eē filiū: et sp̄s̄cū quod
est donū dei nec patrē dicit esse nec filiū. Cū
q̄ querit qd̄ tria: vel qd̄ tres: cōferimus nos
ad inueniendū aliqd̄ speciale vel generale
nomē quo cōplectamur hec tria: neq̄ occur-
rit animo q̄ excedit sup̄eminētia diuinitatis
v̄sitati eloquiū facultatē. Cleri⁹ em̄ cogitatur
deus q̄ dicit̄: et veri⁹ est q̄ cogitat̄. Cū em̄ di-
cimus: nō eundē esse iacob q̄ est abraā: isaac
aut̄ nec abraā esse nec iacob: tres eē vtrūq̄ fa-
temur abraā isaac et iacob. S̄ cū querit quid
tres: r̄ndemus tres hoīes: noīe speciali eos
pluraliter appellantes: generali aut̄ si dica-
mus tria animalia: hō em̄ sicut veteres diffi-
nierūt: aīal ē rōnale: mortale. Aut sicut scri-
pture n̄re loq̄ solēt: tres aīas cū a pte melio-
re totū appellari placet: id ē ab aīa: cū corp⁹
et aīa sit totus homo. Ita quippe dicit̄ est in
egyptū descendisse cū iacob aīas septuagin-
ta q̄q̄: p̄ tot hoībus. Itē cū dicim⁹ equum
tuū nō cū eē q̄ me⁹ ē: et tertiu⁹ alicui⁹ alteri⁹:
nec meū eē nec tuū: fatemur tres esse. Et in-
terroganti qd̄ tres: r̄ndem⁹ tres equos no-
mine speciali: generali aut̄ tria aīalia. Item
cū dicimus bouē nō esse equū: canē xō nec
bouē esse nec equū: tria quedā dicim⁹ vt per-
cunctatibus qd̄ tria: nō iā speciali noīe dici-
mus tres equos: aut tres boues: aut tres ca-
nes: quia nō eadē specie cōtinent̄: s̄ genera-
li tria aīalia: siue sup̄iore genere tres subas:
vel tres creaturas: vel tres naturas. Que-
cūq̄ aut̄ plurali numero enūciant̄: specialit̄
vno noīe etiā generaliter enūciari possunt.
Hō aut̄ oīa que generaliter vno noīe appel-
lant̄ etiā specialiter appellare vno noīe pos-
sumus. Nam tres equos qd̄ est nomen spe-
ciale: etiā aīalia tria dicim⁹. Equū veror̄ bo-
uem: et canem: animalia tria t̄m̄ dicimus vel
substāties que sunt generalia noīa: et si qd̄
aliud de his generaliter dici p̄t. Tres vero
equos: aut boues: aut canes: que specialia
vocabula sunt: nō ea possum⁹ dicere. La. q̄p

Liber

pe vno nomine quis pluraliter enūciamus que cōiter habent illud qđ eo noīe significat. Abraā qđpe et isaac et iacob: cōe habent id qđ est hō: Ita qđ dicunt tres hoīes. Equ^o quoq; et bos et canis: cōmune habēt id qđ ē animal: Dicunt qđ tria animalia. Ita tres aliq; lauros: etiā tres arbores dicim^o: laurū vero et mirtū: et oleā: tm̄ tres arbores v̄l tres subas aut tres naturas: atq; ita tres lapides: etiā tria corpa: lapidem vero et lignum et ferrum tantū tria corpa: vel si quo etiā supiore generali noīe dici possunt. Pater qđ et fili^o et spirit^o sanctus: qm̄ tres sunt: queramus quid tres sunt: et qđ cōmune habeant. Non em̄ cōmune illis est id qđ pater ē: vt inuicē sibi sint patres: sicut amici: cum relative ad alterutrum dicant possunt dici tres amici qđ inuicem sibi sunt. Non aut hoc ibi: qđ tantū pater ibi pater: nec duozū pater: sed vnicū filiū. Nec tres filij: cū pater ibi nō sit filius nec spūsanctus. Nec tres spūsancti: quia et spūsanctus propria significatione qua etiā donū dei dicitur nec pater nec filius. Quid igit tres? Si em̄ tres psonae: cōmune ē eis id qđ psona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis si cōsuetudinē loquendi respicim^o. Sed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generalit^{er} enūciant aliqua plura vt etiā specialit^{er} enūciari possunt. Nature em̄ differentia facit: vt laurus et mirtus: et olea: aut equus: aut bos: aut canis: nō dicant speciali noīe: iste tres lauri: aut illi tres boues: sed generali: vt iste tres arbores: et illa tria animalia. Ibi vero vbi nulla est essentie diuersitas: oportet vt speciale nomen habeant hec tria: qđ tm̄ nō inuenitur. Nā psona generale nomen est: intantum vt etiā hō possit hoc dici: cū tm̄ inter sit inter hoīem et deum. Deinde in ipso generali vocabulo: si propterea dicimus tres personas: quia cōmune est eis id qđ psona ē. Alio qđ nullo modo possunt ita dici: quemadmodum nō dicunt tres filij: quia nō cōmune est eis id qđ est filius: cur nō etiā tres deos dicimus: certe em̄ quia pater psona: et filius psona: et spūsanctus psona: ideo tres persone. Quia qđ pater deus: et filius deus: et spūsanctus deus: cur nō tres dij? Aut qm̄ ppter ineffabilem coniūctionē hec tria simul vn^o de^o cur nō etiam vna psona: vt ita nō possimus dicere tres psonas: quis singulam quāq; appellemus psonam: quē admodū nō possum^o dicere tres deos: quis quēq; singulū appellemus deum: siue patrē: siue filiū: siue spiritū sanctum. An quia scriptura nō dicit tres de

os: sed nec tres psonas alicubi scripturā cōmemorare inuenim^o. An quia nec tres: nec vnā psonaz scriptura dicit hec tria. Legim^o em̄ psonā dñi: nō psonā dñim: propterea licet it loquēdi et disputandi necessitate tres personas dicere: nō quia scriptura dicit: sed quia scriptura nō contradicit. Si aut diceremus tres deos: tradideret scriptura dicens Audi Deut. 6 israel: dñs de^o tuus deus vn^o ē. Et qđ et tres essentias nō licet dicere: qđ similiter scriptura sicut nō dicit: ita nec tradicit. Nā essentia si speciale nomē est cōmune tribus: cur non dicant tres essentie: sicut abraā isaac et iacob tres hoīes: qđ homo speciale nomen est cōmune oībus hominibus. Si aut speciale nomen nō est essentia sed generale: qđ homo et pecus et arbor et sidus et angelus dicit^{ur} cōntia cur nō dicunt iste tres essentie: sicut tres eqđ dicunt tria animalia: et tres lauri dicunt tres arbores: et tres lapides tria corpa: Aut si ppter vnitatem trinitatis nō dicunt tres cōntie sed vna essentia: cur nō ppter eandē vnitatem nō dicunt tres substantie: vel psonae: s; vna substantia et vna psona? Quia em̄ est illis cōmune nomen essentie: ita vt singulus qđq; dicat essentia: tam illis cōmune ē vel substantie vel psonae vocabulū. Qđ em̄ de personis fm̄ nō am: hoc de substantijs fm̄ grecorū consuetudinē ea que diximus oportet intelligi. Sic em̄ dicunt illi tres substantias vnam essentiam: quē admodū nos dicimus tres psonas: vnā essentia vel substantia. Quid igitur restat: nisi vt fateamur loquēdi necessitate parta hec vocabula: cū opus esset copiosa disputatione aduersum insidias vel errores hereticorū. Lū em̄ conaret humana inopia loquēdo pferre ad hominū sensus: qđ in secretario mētis p captu tenet: de domino deo creatore suo: siue p piā fidē: siue p qualēcūq; intelligentiā: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret in illa sūma equalitate vlla diuersitas. Rursus nō esse tria que dam: nō poterat dicere qđ sabellius: qđ dixit in heresim lapsus est. Certissime qđpe et de scripturis cognoscit qđ pie credendū ē: et a spectu mētis idubitata pceptione pstringit et patrē eē et filiū et spūscm̄: nec eundē filiū eē qđ pater ē: nec spūscm̄ eundē patrē eē vel filiū. Quæsiuit qđ tria diceret: et dixit substantias siue psonas: qbus noībus nō diuersitatem intelligi voluit: s; singularitatē voluit: vt nō solū ibi vnitatis intelligatur: ex eo qđ dicitur vna cōntia: s; trinitas: ex eo qđ dicitur tres substantie vel psonae. Nā si hoc ē de deo

esse quod subsistere: ita non erant dicende tres sube: ut non dicuntur tres essentie: que admodum quia bene deo esse quod sapere: sicut non tres essentias: ita nec tres sapientias dicimus. Sic enim quia illi deus esse quod esse: ita tres essentias que tres deos dici fas non est. Si autem aliud est deo esse aliud subsistere: sicut aliud deo esse: aliud patrem esse vel dominum esse: quod enim est ad se dicitur: patrem autem ad filium: et dominus ad seruientem creaturam dicitur: relatiueque subsistit: sic relatiue gignit: et relatiue dominatur. Ita iam substantia non erit substantia: quia relatiuum erit. Sicut enim ab eo quod est esse appellatur essentia: ita ab eo quod est subsistere substantia dicimus. Absurdum est autem ut substantia relatiue dicatur. Omnis enim res ad seipsum: subsistit quatuor magis deus. Si tamen dignum est: ut deus dicatur subsistere.

De substantia et essentia.

La. V

His enim rebus recte intelligitur: in quibus subiectis: sunt ea que in aliquo subiecto esse dicuntur: sicut color aut forma in corpore. Corpus enim subsistit: et ideo substantia est. Illa vero in subsistente atque subiecto corpore: que non substantie sunt: sed in substantia: et ideo se esse designat: vel ille color: vel illa forma: non adimit corpus esse corpus: quod non hoc est esse: quod illa vel illam formam coloremve retinere. Res vero mutabiles neque simplices proprie dicuntur substantie. Deus autem si subsistit ut substantia proprie dici possit: inest in eo aliquid tanquam in subiecto: et non est simplex: cui hoc sit esse quod illi est: et quod aliud de illo ad illud dicitur: sicut magnus: omnipotens: bonus: et si quid homini de deo non in cogruere dicitur. Refas est autem dicere ut subsistat: et subsistat deus bonitati sue: atque illa bonitas non substantia sit vel potius essentia: neque ipse deus sit bonitas sua: sed in illo sit tanquam in subiecto. Unde manifestum est deum abusiue substantiam vocari: ut nomine visitatore intelligatur essentia: quod vere et proprie dicitur: ita ut fortasse solum deum dici oporteat essentiam. Est enim vere solus: qui incommutabilis est: idque nomen suum famulo suo moysi enunciauit: cum ait: Ego sum qui sum. Et dices ad eos: qui est misit me ad vos. Sed tamen siue essentia dicatur quod proprie dicitur: siue substantia quod abusiue: utriusque ad se dicitur: non relatiue ad aliquid. Unde hoc est deo esse quod subsistere: et ideo si una essentia trinitas: una etiam substantia: fortassis igitur commodius dicuntur tres persone: que tres substantie.

De tribus personis unius essentie

La. VI

Ed ne vobis videar suffragari: hoc si requiramus. Quia et illi si vellent

sicut dicunt tres subas: tres hypostases: posset dicere tres personas: tria propria. Illud autem maluerunt quod forte secundum lingue sue consuetudinem aptius diceretur. Namque et in personis eadem ratio est. Non enim aliud est deo esse: aliud personam esse: sed omnino idem. Nam si esse ad se dicitur persona vero relatiue: sic dicamus tres personas patrem et filium: et spiritum sanctum: que admodum dicuntur aliquid tres amici: aut tres propinqui: aut tres vicini: quod sint adiutorem non quod unusquisque eorum sit ad seipsum. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorum ceterorum: aut propinquus: aut vicinus: quod hec nomina relatiuam significationem habent. Quid ergo non placet ut dicamus patrem personam esse filium et spiritum sancti: aut filium personam esse patrem et spiritum sancti: aut spiritum sanctum personam esse patrem et filium. Sed neque persona ita dici alicubi solet: neque in hac trinitate cum dicimus personam patris: aliud dicimus quam substantiam patris. Quo circa ut suba patris ipse pater est: non quo pater est sed quod est: ita et persona patris non aliud quam ipse pater est: ad se quippe dicitur persona non ad filium vel spiritum sanctum: sicut ad se dicitur deus: et magnus et bonus et iustus: et si quod aliis homini. Et que admodum hoc illi est esse quod deus esse quod magnus quod bonus esse: ita hoc illi est esse quod personam esse. Cur ergo non hec tria simul unam personam dicimus: sicut unam essentiam et unum deum: sed tres dicimus personas cum tres deus: aut tres essentias non dicamus: nisi quia volumus vel unum aliquid vocabulum seruire huic significationi qua intelligitur trinitas: ne omnino taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur. Nam si genus est essentia: species autem substantia siue persona: ut nonnulli sentiunt omitto illud quod iam dixi: oportere appellare tres essentias: ut appellantur tres substantie vel persone: sicut appellantur tres equi eademque animalia tria cum sit species equus: animal genus. Neque enim species ibi pluraliter dicta est: et genus singulariter tanquam diceretur tres equi unum animal: sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Quod si dicunt substantie vel persone nomine non speciem significari: sed aliquid singulare atque indiuiduum: ut substantia vel persona: non ita dicitur sicut dicitur homo quod commune est omnibus hominibus. Sed quomodo dicitur hic homo velut abraam: velut ysaac: velut iacob: vel si quis alius qui etiam digito presens demonstrari possit: sic quod illos eadem ratio consequetur. Sicut enim dicuntur abraam ysaac et iacob tria indiuidua: ita tres homines et tres anime. Cur ergo pater et filius et spiritus sanctus: si secundum genus et speciem et indiuiduum etiam ista differunt?

Liber

nō ita dicunt tres essentie vt tres substantie
seu psonae: sed hec vt dixi omitto. Illud dico
si eētia genus est: vna eētia iam nō habet
species: sicut quia genus est animal: vnum
animal iam nō habet species. Nō sunt ḡ tres
species vnius eētie: pater et filius et spūsan-
ctus. Si autē spēs est essentia: sicut species ē
homo: tres vero ille quas appellam⁹ subas si-
ue psonas: sic eandem speciem cōiter habēt:
quēadmodū abrahā et isaac et iacob: speciem q̄
hō dicif cōiter habent: nō sicut hō subdiuidi-
tur in abrahā isaac et iacob: ita vnus homo
et in aliquos singulos homines subdiuidi pōt
omīno em nō pōt: quia vnus hō iam singul⁹
hō est. Lurḡ vna essentia in tres substantias
vel psonas subdiuidit: Nam si essentia spe-
cies est sicut hō: sic est vna essentia sicut vn⁹
hō: an sicut dicimus aliquos tres hoies eius-
dem animi vnā esse naturā: tres em sunt ho-
mines: sed vna natura. Sic etiā ibi dicimus
tres subas vnā eētiā: aut tres psonas vnā
substantiā vel essentiā. Hoc vero vtrūq; silē-
est: quia et veteres q̄ latine locuti sunt: anq̄
haberēt istā noīa: que nō diu est vt in vsu ye-
nerunt: id est essentiā vel substantiā pro his
naturā dicebāt. Nō itaq; fm genus et species
ista dicimus: sed quasi fm cōem eandēq; ma-
teriā. Sicut ex eodē auro si fierēt tres statue
diceremus tres statues vnū aurū: nec tñ di-
ceremus genus aurū: spēs autē statue: nec
aurū specie: statue vero indiuidua. Nulla
q̄ppe species indiuidua sua transgreditur: vt
aliquid extra cōprehendat. Lū em diffinierō
quid sit hō: qd est nomen speciale: singuli
quiq; homines qui sunt indiuidua eadē dif-
finitione cōtinent: nec aliqd ad eam ptinet
quqd hō nō sit. Lū vero auro diffiniero: non
sole statue si auree fuerint: sed et anuli: et si qd
aliud de auro fuerit ad aurū ptinebit: et si ni-
hil inde fiat: aurū dicif: quia etiā si nō sint au-
ree: nō ideo nō erūt statue. Item nulla spe-
cies excedit diffinitionē generis sui. Lur em
diffiniero animal: qm generis hui⁹ species ē
equus: oīs equus aīal est: nō autē statua oīs
aurū est. Ideo q̄uis in tribus statue aureis
recte dicam⁹ tres statues vnū aurū: non tñ
ita dicimus vt genus aurū: spēs xō statue i-
telligamus. Nec sic ergo trinitatez dicimus
tres psonas vel substantias: vnā essentiam
et vnū deū: tanq; ex vna materia tria quedā
subsistant: etiā si quicqd illud est: in his trib⁹
explicatū sit. Nō em aliqd aliud ei⁹ eētie ē:
p̄ter istā trinitatē: tñ tres psonas eiusdē eētie

vel tres psonas vnā essentiam dicimus:
tres autē psonas ex eadem essentia nō dicim⁹
quasi aliud ibi sit qd essentia est: aliud qd per-
sona: sicut tres statue ex eodem auro possu-
mus dicere. Aliud cū illic est esse aurū: aliud
esse statue. Et cū dicunt tres hoies vna na-
tura: vel tres hoies eiusdem nature: pōt eti-
am dici tres hoies ex eadem natura: quia ex
eadem natura: et alij tres hoies pōt existere.
In illa xō eētia trinitatis: nullo mō alia q̄li-
bet psona ex eadem eētia pōt existere. De-
inde in his rebus nō tñ est vn⁹ hō: q̄tū tres
hoies simul. Et plus sunt aliqd homines duo
q̄ vnus hō. Et in statue equalibus plus au-
ri est tres simul: q̄ singule statue: et min⁹ auri
est vna q̄ due. At in deo nō ē ita. Nō em ma-
ior essentia est pater et filius et spūsanctus si-
mul q̄ solus pater aut filius. Sed tres simul
ille substantie siue persone si ita dicēde sunt
equales sunt singulis: qd animalis hō nō pōt
p̄. Nō em pōt cogitare nisi moles et spacia:
vel minura vel grandia volitantib⁹ in anīo
cuius phantasmatis: tanq; imaginibus cor-
porū. Ex qua imūdia donec purgetur: cre-
dat in patrē et filiū et spūsanctum: vnū deum
solum: magnū: omīpotentē: bonū: iustū: mi-
sericordem: omniū visibilib⁹ et inuisibilib⁹
cōditorem: et quicqd de illo phumana facul-
tate digne vereq; dici potest. Neq; cū audie-
rit patrē solum deū: separet inde filiū aut spi-
ritum sanctum. Lur em co: quippe solus deus
cum quo et vnus deus est: quia et filiū cū au-
dimus solum deum sine vlla sepatione: patris
aut spūsancti oportet accipere: atq; ita dicat
vnā eētiā: vt non existimet aliud alio vel
maius vel melius: vel ex aliqua parte diuer-
sum. Nō tñ vt pater ipse sit et filius: et spūsan-
ctus: et quicquid aliud ad alterutrum singu-
la dicunt: sicut verbū qd nō dicif nisi fili⁹: aut
donū qd nō dicif nisi spūscūs: p̄pter qd etiā
pluralē numerū admittunt: sicut in euan-
gelio scriptū est. Ego et pater vnus sumus.
Et vnū dixit et sumus. Tñ fm essentiaz qd
idē deus: sumus fm relatiuū: qd ille pat: h fil-
lius. Aliqñ et tacet vnitas essentie: et sola plu-
raliter relatiua cōmemorant. Veniem⁹ ad
eū ego et pater: et habitabimus apud eū. Ven-
iemus et habitabimus pluralis numerus ē
quia p̄dicrū est: Ego et pater: id est pater et
filius: que relatiue ad inuicē dicunt. Aliquā
do latenter oīno: sicut in genesi: Faciamus
hoīem ad imaginem et similitudinem nostrā
Et faciamus: et nostrā: pluraliter dictū est: et
nisi ex relatiuis accipi nō potest. Non em vt

1. Cor. 2

Job. 10

Ibid. 14

Genes. 1

facerent dii: aut ad imaginē et similitudinē deoy
sed ut faceret pater et filius et spiritus sanctus ad ima-
ginem patris et filii et spiritus sancti: ut subsisteret
homo imago dei. De autem trinitate. Sed quia non
omino equalis fiebat illa imago dei: tantum non
ab illo nata: sed ab eo creata. Huius rei signifi-
cande causa ita imago est: ut ad imaginē sit: i-
non equatur paritate: sed quadam similitudine ac-
cedit. Non enim loco interuallis: sed similitudine ac-
cedit ad deum: et dissimilitudine receditur ab eo.
Sunt enim qui ita distinguunt: ut imaginē ve-
lint esse filium: hominem vero non imaginē: sed ad
imaginē. Reuellit autem eos apostolus dicens. Vir qui
deum non debet velare caput: cum sit imago et
gloria dei. Non dixit ad imaginē: sed imago.
Que tamen imago cum alibi dicitur: Ad imaginem: non
quasi ad filium dicitur: que imago equalis est patri:
alioquin non diceret ad imaginē nisi. Quomodo
enim nostram cum filius solius patris: imago sit.
Sed propter imparem ut diximus similitudinē
dictus est homo ad imaginem: et ideo nisi am-
imago trinitatis esset homo: non trinitati equi-
lis sicut filius patri: sed accedens ut dictum est
quadam similitudine: sicut in distantibus signifi-
ficatur quedam vicinitas: non loci: sed cuius-
dam imitationis. Ad hoc enim eis dicitur: Refor-
mamini in nouitate mentis vestre. Quibus
item dicitur: Estote itaque imitatores dei sicut fi-
lij carissimi. Nou enim homini dicitur. Qui
renouatur in agnitionem dei. secundum imaginem
eius qui creauit eum. Aut si iam placet: propter
disputandi necessitatem: etiam: exceptis no-
minibus relatiuis pluralem numerum admit-
tere: vel vno nomine respondeat: cum querit
quid tria: et dicere tres substantias: siue tres
personas: nulle moles aut interualla cogiten-
tur: nulla distantia quantumlibet dissimilitu-
dinis: aut ut intelligatur aliud alio vel paulo
minus quocumque modo minus esse aliud alio
potest: ut neque personarum sit confusio: nec talis
distinctio qua sit impar aliquid. Quod si intel-
lectu capi non potest: fide teneatur: donec il-
lucescat in cordibus illis: qui ait per prophetam
Nisi credideritis non intelligetis.

Explicit liber septimus.

Incipiunt capitula libri octaui.

- i De indifferenti magnitudine trinitatis: in qua non est plus ipsa trinitas si-
mul quam singula quęque persona
ii De essentia veritatis que est trinitas
deus: nihil corporeum neque mutabile
debeat cogitari.
iii De vero et summo et vno bono.
iiii De dilectione in deum per fidem.

- v De sacramento incarnationis domini: et sal-
uatoris nostri iesu christi.
vi Quid in scriptis quę non vidimus diligamus
vii De vera dilectione.
viii Qui fratrem diligit deum diligit: qui
amat et ipsam dilectionem que ex deo
et deus est
ix De ea forma qua diligitur iustus: di-
ligatur deus: quoniam non potest ea que dilectio
excitat forma non diligit: eademque est
deus: quia deus caritas est
x De amate et quod amatur et amore.
Aurelij augustini penium in libri octaui
Itinus alibi ea dici proprie in illa
trinitate distincte ad singulas per-
sonas pertinentia: que relatiue di-
cuntur ad inuicem: sicut pater et
filius et vtriusque donum spiritus sanctus. Non
enim pater trinitas: aut filius trinitas: aut tri-
nitas donum. Quod vero ad se dicuntur singuli
non dici pluraliter tres: sed vna ipsam trinita-
tem: sicut deus pater: deus filius: deus spiritus san-
ctus. Et dominus pater: dominus filius: dominus spiritus sanctus.
Et omnipotens pater: omnipotens filius: omnipotens
spiritus sanctus. Nec tamen tres dii: aut tres domini:
aut tres omnipotentes. Sed vnus deus: dominus: om-
nipotens: ipsa trinitas: et quicquid aliud: non ad in-
uicem relatiue: sed ad se singuli dicuntur. Hoc est
in essentiam dicuntur: quoniam hoc est ibi esse: et ma-
gnum esse: et bonum esse: et sapientem esse: et
quicquid aliud ad se vnaqueque ibi persona vel
ipsa trinitas dicitur. Ideoque dici tres personas:
vel tres substantias: non ut aliqua intelligat
diuersitas essentie: sed ut vel vno aliquo vo-
cabulo responderi possit: cum dicitur quod tres
vel quid tria: tantumque esse equalitatem in ea tri-
nitate: ut non solum pater non sit maior quam filius
quod attinet ad diuinitatem: sed nec pater et
filius simul maius aliquid sint quam spiritus sanctus:
aut singula queque persona que libet trinum: minus
aliquid sit quam ipsa trinitas. Dicta sunt hec: et si
sepius versando repetantur: familiarius qui-
dem innotescunt. Sed et modus aliquis adhibe-
re debet: deoque supplicandum deuotissima pie-
tate: ut intellectum aperiat: et studium contem-
tionis assumat: quo possit mente cerni essen-
tia veritatis: sine vlla mole: sine vlla mobilitate.
Hunc itaque in quantum ipse adiuuat creator
mire misericors: attendamus hec que modo
tam interiora quam superiora tractabimus: cum
sit eadem seruata illa regula: ut quod intel-
lectui nostro non dum eluxerit: a firmitate fidei
non dimittatur.